

Wskazówki Europejskiego Stowarzyszenia Redaktorów Naukowych (EASE) dla autorów i tłumaczy artykułów naukowych publikowanych w języku angielskim*

EASE Guidelines for authors and translators of scientific articles to be published in English

Aby ułatwić międzynarodową wymianę informacji w naukach przyrodniczych i medycznych¹, artykuły oraz inne publikacje naukowe powinny być **KOMPLETNE, ZWIĘZŁE i ZROZUMIAŁE**. Poniższe uogólnione wskazówki mają pomóc autorom, tłumaczom, a także redaktorom w osiągnięciu tego celu.

Przede wszystkim:

- Lepiej nie zaczynać pisania artykułu, dopóki nie stwierdzimy, że otrzymane wyniki są dostatecznie przekonujące i kompletne (O'Connor 1991), by można było wyciągnąć **sensowne i rzetelne wnioski**.
- Przed rozpoczęciem pisania artykułu dobrze jest **wybrać czasopismo**, do którego będzie on wysłany. Warto zastanowić się, czy na pewno krąg czytelników tego czasopisma odpowiada zamierzonemu kręgowi odbiorców danego artykułu (Chipperfield i wsp. 2010)². Warto również postarać się o kopię instruk-

¹ Angielskie słowo „scientific” odnosi się głównie do nauk eksperymentalnych, takich jak nauki przyrodnicze i medyczne, a nie do nauk humanistycznych. (przyp. tłum.)

² Cenne wskazówki można znaleźć także w polskich poradnikach, takich jak „Technika pisania i prezentowania przyrodniczych prac naukowych” J. Weinerja lub „Scientific communication, czyli jak pisać i prezentować prace naukowe” W. Młyniec i S. Ufnalskiej. (przyp. tłum.)

* Przedrukowane za zgodą Europejskiego Stowarzyszenia Redaktorów Naukowych (European Association of Science Editors).

Wszystkie dodatki (Appendix...) oraz tłumaczenia na wiele języków są dostępne na stronie internetowej EASE (www.ease.org.uk)

cji dla autorów z tego czasopisma i zaplanować artykuł tak, aby dopasować się do preferowanego formatu artykułów pod względem objętości tekstu, liczby wymaganych lub dozwolonych rycin, itd.

Artykuły powinny być **KOMPLETNE**, tzn. nie może w nich brakować żadnych niezbędnych informacji. Należy pamiętać, że czytelnikom **łatwiej będzie interpretować informacje, gdy umieścimy je tam, gdzie czytelnicy spodziewają się je znaleźć** (Gopen & Swan 1990). Przykładowo, typowy artykuł naukowy powinien zawierać następujące informacje.

- **Tytuł:** powinien być jednoznaczny i zrozumiały dla specjalistów z innych dziedzin, oraz odzwierciedlać zawartość artykułu. Trzeba pisać konkretnie, a nie ogólnikowo lub niejasno (O'Connor 1991). Jeśli to istotne, należy wspomnieć w tytule czas i miejsce badań, nazwę łacińską badanego organizmu lub typ badań (np. „case study”, czyli opis przypadku, albo „randomized controlled trial”, czyli eksperyment z losowym doбором osób badanych). Informacje wymienione w tytule nie muszą być powtarzane w abstrakcie (gdyż abstrakt jest zawsze publikowany łącznie z tytułem), choć oczywiście powtórzeń nie da się całkowicie wyeliminować.
- **Lista autorów**, czyli wszystkich osób, które znacząco przyczyniły się do planowania badań, zbierania danych lub interpretacji wyników **oraz** pisały artykuł lub poprawiały go pod względem merytorycznym **oraz** zatwierdziły jego ostateczną wersję (ICMJE 2010). W pierwszej kolejności powinni być wymienieni autorzy, którzy zrobili najwięcej. Oprócz nazwisk autorów, trzeba podać **nazwy instytucji**, w których są lub byli oni zatrudnieni (w trakcie badań) oraz **aktualny adres** autora do korespondencji. Należy podać adresy e-mail wszystkich autorów, aby można było się z nimi łatwo skontaktować.
- **Abstrakt:** pokrótce wyjaśnia, dlaczego przeprowadzono badania (TŁO), na jakie pytanie (lub pytania) szukano odpowiedzi (CELE), w jaki sposób przeprowa-

dzono badania (METODYKA), co stwierdzono (WYNIKI: najważniejsze dane, zależności) oraz jak to zinterpretowano i jakie wyciągnięto wnioski z przeprowadzonych badań (WNIOSKI). Abstrakt musi **odzwierciedlać zawartość** artykułu, gdyż dla większości czytelników jest on głównym źródłem informacji o przeprowadzonych badaniach. Należy **użyć wszystkich słów kluczowych** wewnątrz abstraktu, aby ułatwić w przyszłości odnalezienie tego artykułu przez osoby zainteresowane. Wiele internetowych baz danych gromadzi bowiem tylko tytuły i abstrakty. W **publikacji oryginalnej** (czyli artykule przedstawiającym wcześniej niepublikowane wyniki badań) stosuje się abstrakt **informujący**, zawierający konkretne wyniki. Tylko w **artykułach przeglądowych**, meta-analizach oraz innych artykułach o szerokiej tematyce stosuje się abstrakty **opisowe**, tzn. wymieniające najważniejsze poruszane tematy, bez konkretnych wyników (CSE 2006). W abstrakcie nie zamieszcza się odnośników do tabel i rycin, gdyż abstrakty są publikowane także w oderwaniu od artykułu. Nie zezwala się też na cytowanie literatury w abstrakcie (chyba że jest to absolutnie konieczne, ale wtedy trzeba w nawiasie podać szczegółowe informacje: autora, tytuł, rok, itd.). Należy sprawdzić, czy wszystkie informacje zawarte w abstrakcie pojawiają się także w głównej części artykułu. (*Appendix: Abstracts*)

- **Lista dodatkowych słów kluczowych** (jeśli jest dozwolona przez redakcję): powinna zawierać wszystkie terminy naukowe ściśle związane z tematem artykułu, a których brakuje w tytule i abstrakcie. Zasadniczo należy dobierać specyficzne słowa kluczowe. Bardziej ogólne terminy dodaje się, gdy badania mają znaczenie interdyscyplinarne (O'Connor 1991). W tekstach medycznych używa się słownictwa zaczerpniętego z tzw. MeSH Browser, czyli listy standardowych medycznych słów kluczowych.
- **Lista skrótów** (jeśli jest wymagana przez redakcję): definiuje wszystkie skróty użyte w artykule, z wyjątkiem tych, które są oczywiste dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- **Wstęp**: wyjaśnia, dlaczego przeprowadzone badania były potrzebne oraz przedstawia ich cele lub pytania na jakie szukano odpowiedzi. Zaczynając od bardziej ogólnych kwestii, stopniowo zawęża się temat do konkretnych zagadnień badawczych analizowanych w artykule.
- **Metodyka**: szczegółowy opis, w jaki sposób przeprowadzono badania (np. teren badań, zastosowane metody zbierania danych, kryteria, pochodzenie analizowanego materiału, wielkość próby, liczba pomiarów, wiek i płeć badanych osób, aparatura, analiza danych, testy statystyczne oraz oprogramowanie). Trzeba wziąć pod uwagę wszystkie czynniki, które mogły wpłynąć na uzyskane wyniki. Jeśli powołujemy się na metodę opisaną w publikacji, która jest trudno dostępna lub napisana w języku innym niż angielski, należy ją szczegółowo omówić w swoim artykule. Należy również upewnić się, czy przestrzegano norm etycznych (np. WMA

2008) dotyczących praw pacjenta, doświadczeń na zwierzętach, ochrony środowiska, itd.

- **Wyniki**: omówienie nowych wyników badań. Dane wcześniej publikowane nie powinny być uwzględniane w tym rozdziale. Wszystkie tabele i ryciny powinny być wymienione w głównej części artykułu i ponumerowane w takiej kolejności, w jakiej się tam pojawiają. Trzeba upewnić się, czy zastosowano właściwą analizę statystyczną (np. Lang 2004). Nie wolno fabrykować ani zniekształcać danych, ani pomijać ważnych danych. Nie wolno też manipulować obrazami graficznymi, by wywołać błędne wrażenie na czytelnikach. Takie manipulowanie danymi może być uznane za **fałszerstwo naukowe** (patrz COPE flowcharts).
- **Dyskusja**: przedstawia uzyskane odpowiedzi na analizowane pytania badawcze (wyszczególnione na końcu wstępu) oraz porównuje nowe wyniki z opublikowanymi wcześniej danymi, w maksymalnie obiektywny sposób. Należy rozważyć możliwe ograniczenia omawianych danych oraz wypuklić swoje najważniejsze wyniki. Trzeba wziąć pod uwagę wszystkie wcześniejsze doniesienia niezgodne z przedstawionymi wnioskami. Uzasadnienie własnego punktu widzenia powinno się opierać na metodologicznie poprawnych badaniach (ORI 2009). Na końcu dyskusji lub w oddzielnym rozdziale podkreśla się swoje najważniejsze wnioski oraz praktyczne znaczenie przedstawionych badań.
- **Podziękowania**: należy wspomnieć wszystkie osoby, które znacząco przyczyniły się do badań, ale nie mogą być uznane za autorów, a także wymienić wszystkie źródła finansowania. Zalecana formuła to „This work was supported by the Medical Research Council [grant number xxxx]”. Jeśli nie uzyskano specjalnych funduszy, należy użyć następującego sformułowania: „This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.” (RIN 2008). Trzeba poinformować redakcję o innych konfliktach interesów, jeśli takowe istnieją, np. o finansowych lub osobistych powiązaniach z producentem lub z organizacją, która odniesie korzyść z tego artykułu (Goozner i wsp. 2009). Chcąc reprodukować materiały publikowane wcześniej (np. ryciny), trzeba najpierw poprosić o zgodę właściciela praw autorskich oraz wspomnieć o nim w opisie ilustracji lub w podziękowaniach. Jeśli badaczom pomagał specjalista językowy (np. redaktor autorski³ lub tłumacz), statystyk, ankieterzy, itd., to dla jasności należy napisać o tym fakcie w podziękowaniach (ICMJE 2010, Graf i wsp. 2009). Musi być jasne, że nie są oni odpowiedzialni za ostateczną wersję artykułu. Należy uzyskać zgodę wszystkich osób, których nazwiska wymieniono w podziękowaniach. (*Appendix: Ethics*)
- **Bibliografia**: trzeba upewnić się, czy wymieniono źródła wszystkich informacji zaczerpniętych z innych publikacji. Bibliografia musi zawierać wszystkie dane

³ Redaktor autorski (ang. *author's editor*) poprawia tekst pod względem językowym oraz redakcyjnym na zamówienie autora, a nie wydawnictwa. (*przyj. tłum.*)

niezbędne do odszukania ich w bibliotece lub w Internecie. W przypadku publikacji w języku innym niż angielski, podaje się **oryginalny tytuł** (w transkrypcji zgodnej z zasadami angielskimi, jeśli transkrypcja jest konieczna), a następnie – jeśli to możliwe – jego tłumaczenie na angielski w nawiasie kwadratowym (CSE 2006). Należy unikać cytowania niedostępnych źródeł. Danych niepublikowanych nie podaje się w bibliografii. Jeśli wspomnienie o nich jest konieczne, trzeba podać ich źródło w głównej części artykułu oraz uzyskać zgodę autora tych danych na ich cytowanie.

- **Inna struktura artykułu** może być bardziej odpowiednia w przypadku publikacji teoretycznych, artykułów przeglądowych, tzw. „case study”, itd.
- Niektóre publikacje są zaopatrzone w abstrakt lub dłuższe **streszczenie w innym języku**. Jest to bardzo użyteczne w wielu dziedzinach badań.
- Warto pamiętać o przestrzeganiu **instrukcji dla autorów** wybranego czasopisma pod względem długości abstraktu, stylu cytowań, itd.

Należy pisać ZWIEŻLE, by recenzenci i czytelnicy nie tracili niepotrzebnie czasu.

- **Artykuł nie powinien zawierać informacji, które nie mają związku ze szczegółowymi pytaniami badawczymi** podanymi na końcu wstępu. **Nie należy cytować nadmiernej ilości publikacji** ani podawać wielu podobnych przykładów.
- **Nie wolno kopiować** dużych fragmentów swoich wcześniejszych publikacji ani wysyłać tego samego tekstu do więcej niż jednego czasopisma jednocześnie. W przeciwnym razie można ponieść odpowiedzialność za tzw. **zbyteczną publikację** (patrz COPE flowcharts). Zasada ta nie dotyczy wstępnych publikacji, takich jak abstrakty z konferencji (O'Connor 1991). Co więcej, tzw. **wtórne publikacje** są dopuszczalne, jeśli są przeznaczone dla zupełnie różnych grup czytelników (np. w innym języku lub dla specjalistów i dla ogółu społeczeństwa) oraz uzyskano zgodę redaktorów obu czasopism (ICMJE 2010). Informacje o publikacji pierwotnej należy umieścić w przypisie na stronie tytułowej publikacji wtórnej.
- Informacje wymienione w jednym rozdziale zasadniczo **nie powinny być powtarzane** w innych rozdziałach. Oczywiście wyjątki to m.in. abstrakt, opisy rycin oraz końcowy akapit podsumowujący.
- Warto rozważyć, czy wszystkie tabele i ryciny są konieczne. Dane przedstawione w tabelach nie powinny być powtarzane na rycinach (i odwrotnie). W tekście nie powinno się powtarzać długich list danych.
- Opisy tabel i rycin muszą być **treściwe, ale niezbyt długie**. Jeśli podobne dane są przedstawiane w kilku tabelach lub na kilku rycinach, to sposób ich opisu także powinien być podobny.
- Dobrze jest **usunąć oczywiste stwierdzenia** (np. „Lasy to bardzo ważne ekosystemy.”) oraz inne zbędne fragmenty (np. „Powszechnie wiadomo, że...”).

- Jeśli **długi termin naukowy** często się powtarza, należy zdefiniować jego skrót w miejscu, gdzie pojawia się po raz pierwszy w głównej części artykułu, a następnie konsekwentnie używać tego skrótu.
- Jeśli to konieczne, można wyrazić swoje wątpliwości, ale **unikając nadmiernie ostrożnych sformułowań** (np. wystarczy napisać „are potential” zamiast „may possibly be potential”). **Nie należy jednak zbytnio uogólniać** swoich wniosków.
- Jeśli redakcja czasopisma nie zaleca inaczej, **liczby zapisuje się cyframi**, Dotyczy to również jednocyfrowych liczb całkowitych z **wyjątkiem zero, one** (jeśli bez jednostek) **oraz innych przypadków, gdy możliwe są nieporozumienia**, np. na początku zdania lub przed skrótami zawierającymi liczby (CSE 2006).

Należy pisać ZROZUMIALE, aby ułatwić czytelnikom przyswojenie informacji – warto postarać się, by tekst łatwo się czytało.

Zawartość merytoryczna

- **Trzeba wyraźnie odróżnić swoje oryginalne wyniki i hipotezy** od cudzych, a także od swoich wcześniejszych publikacji (podając wszystkie źródła). Tekst z cytowanych źródeł najlepiej jest streścić lub sparafrazować. Dotyczy to również tłumaczeń. Kopiując tekst w dosłownym brzmieniu (np. całe zdania lub dłuższe fragmenty), należy umieścić go w cudzysłowie (np. ORI 2009, Kerans & de Jager 2010). Postępując wbrew tym zasadom można popełnić **plagiat** (patrz COPE flowcharts) lub autoplagiat.
- Warto sprawdzić, czy użyto **właściwych angielskich terminów naukowych**, najlepiej na podstawie tekstów napisanych przez osoby anglojęzyczne. Dosłowne tłumaczenia są często niewłaściwe (np. nieistniejące słowa wymyślone przez tłumaczy albo tzw. *false friends*, czyli słowa, które choć wyglądają podobnie, mają różne znaczenie w różnych językach). W przypadku wątpliwości należy sprawdzić definicję w słowniku angielskim, gdyż wielu słów używa się niepoprawnie (np. *trimester* w odniesieniu do ciąży wielu zwierząt, patrz Baranyiová 1998). Można też np. poszukać danego słowa lub frazy w Wikipedii, a potem porównać wyniki w swoim języku i w angielskim, i sprawdzić, czy potencjalne równoważniki rzeczywiście mają to samo znaczenie. Wikipedia jednak nie zawsze jest wiarygodnym źródłem informacji.
- Jeśli jakieś słowo używane jest głównie w tłumaczeniach, a tylko rzadko w krajach anglojęzycznych, to warto rozważyć zastąpienie go powszechnie znanym określeniem angielskim o podobnym znaczeniu (np. *plant community* zamiast *phytocoenosis*). Jeśli jakiś termin naukowy nie posiada synonimu w języku angielskim, to trzeba go precyzyjnie zdefiniować oraz zasugerować zadowalające tłumaczenie angielskie.
- **Każdy mało znany lub niejasny termin naukowy należy zdefiniować** przy jego pierwszym użyciu. Można podać jego synonimy, jeśli takowe istnieją (aby uła-

twić późniejsze odszukanie artykułu przez osoby zainteresowane), ale następnie lepiej konsekwentnie stosować tylko jeden termin (aby uniknąć niejasności). Preferuje się nomenklaturę zatwierdzoną przez organizację naukowe.

- **Powinno się unikać niejasnych stwierdzeń**, które wymagają od czytelnika zgadywania, co autor miał na myśli. (*Appendix: Ambiguity*)
- Gdy podajemy procenty, musi być jasne, **co uważamy za 100%**. Gdy piszemy o korelacjach, zależnościach, itd., musi być jasne, co z czym porównujemy.
- **Jednostki SI (Système International) oraz stopnie Celsjusza** są z zasady preferowane. Jeśli konieczne jest użycie skrótu, litr lepiej zapisywać jako L (CSE 2006), aby nie był mylony z cyfrą 1.
- W przeciwieństwie do wielu innych języków, w języku angielskim stosuje się **kropkę dziesiątą** (a nie przecinek). W liczbach przekraczających 4 cyfry, po prawej lub lewej stronie kropki dziesiątej, powinno się używać tzw. **wąskich spacji** (a nie przecinków) do oddzielania trzycyfrowych grup, licząc od kropki dziesiątej w obu kierunkach (CSE 2006).
- Pisząc o wiekach, miesiącach, itd., **nie należy używać dużych cyfr rzymskich**, gdyż w języku angielskim są one używane rzadko. Ze względu na różnice pomiędzy brytyjską i angielską pisownią dat (patrz niżej), najlepiej jest zapisywać nazwy miesięcy całymi słowami lub skracać je do pierwszych 3 liter.
- Gdy tłumaczymy mniej znane **nazwy geograficzne**, warto w miarę możliwości wspomnieć także ich nazwę oryginalną, np. „in the Kampinos Forest (Puszcza Kampinoska)”⁴. Użyteczne dla czytelników może być dodanie informacji o położeniu, klimacie, itd.
- Należy pamiętać, że artykuł **będą czytali głównie cudzoziemcy**, którzy mogą nie zdawać sobie sprawy ze specyficznych warunków, klasyfikacji lub pojęć, które są powszechnie znane w kraju autora, dlatego może być konieczne dodanie wyjaśnień na ten temat (Ufnalska 2008). Na przykład, pospolity chwast *Eriogon annuus* jest w niektórych krajach nazywany *Stenactis annua* – dlatego w tekstach angielskich należy używać nazwy akceptowanej na forum międzynarodowym, a jej synonim (lub synonimy) podać w nawiasie.

Struktura tekstu

- **Zdania zasadniczo nie powinny być bardzo długie. Ich struktura powinna być stosunkowo prosta**, a podmiot zdania położony w pobliżu czasownika, z którym jest związany (Gopen & Swan 1990). Dla przykładu, dobrze jest unikać rzeczowników abstrakcyjnych, pisząc „X was measured...” zamiast „Measurements of X were carried out...”. (*Appendix: Simplicity*) Nie powinno się nadużywać strony biernej (np. Norris 2011). Tłumacząc, należy zmodyfikować układ zdania, gdy jest to konieczne, by przekazać informacje w spo-

sób poprawny lub bardziej zrozumiały (Burrough-Boenisch 2003).

- **Tekst powinien być spójny, logicznie zorganizowany**, a przez to łatwo zrozumiały. (*Appendix: Cohesion*)
- Najlepiej, by każdy akapit zaczynał się od tzw. „topic sentence” (czyli zdania sygnalizującego temat całego akapitu), zaś następane zdania w pełni rozwijały dany temat.
- W przeciwieństwie do niektórych języków, w języku angielskim dozwolone są tzw. „konstrukcje równoległe” (czyli powtarzające się podobne konstrukcje gramatyczne), gdyż ułatwiają one przyswojenie informacji. Na przykład, porównując podobne dane, można napisać „It was high in A, medium in B, and low in C” zamiast „It was high in A, medium for B, and low in the case of C”.
- **Ryciny i tabele powinny być zrozumiałe** bez zaglądania do wnętrza artykułu. Należy pominąć w nich dane, które nie wnoszą ważnych informacji (np. usunąć kolumnę, jeśli we wszystkich wierszach zawiera ona tę samą wartość – lepiej w zamian napisać o tym w przypisie). Skróty stosuje się tylko wtedy, gdy jest to konieczne dla ujednoczenia lub gdy brakuje miejsca na całe wyrazy. W tytułach tabel i rycin lub w przypisach trzeba zdefiniować wszystkie skróty i symbole, które nie są oczywiste (np. słupki błędów mogą oznaczać odchylenie standardowe, błąd standardowy lub przedział ufności). **Warto pamiętać o używaniu kropki dziesiątej** (zamiast przecinków dziesiątych), a także o **podaniu opisów osi oraz jednostek** wszędzie, gdzie są potrzebne.
- Można rozważyć zastosowanie tzw. **text-tables** (czyli tabeli wewnątrztekstowych, bez ramek), gdy przedstawiamy niewielki zestaw danych (Kozak 2009). (*Appendix: Text-tables*)
- W długich listach (skróatów, itp.), dobrze jest oddzielać poszczególne elementy **średnikami** (;), które pełnią funkcję pośrednią pomiędzy przecinkiem a kropką.

Kwestie językowe

- Tam, gdzie terminy naukowe nie są konieczne, najlepiej jest używać **powszechnie znanych słów**. Niemniej, należy unikać zwrotów potocznych oraz idiomów, a także tzw. „phrasal verbs” (np. *find out, pay off*). Są one bowiem często trudno zrozumiałe dla osób, które nie pochodzą z krajów anglojęzycznych (Geercken 2006).
- **Skróty trzeba zdefiniować**, gdy po raz pierwszy pojawiają się w głównej części artykułu (jeśli mogą być niejasne dla czytelników). **Nie należy stosować nadmiernej liczby skrótów**, gdyż tekst byłby trudny do zrozumienia. Nie należy też używać skrótów terminów, które rzadko pojawiają się w danym artykule. **W abstrakcie w ogóle unika się skrótów**.
- Generalnie **czas przeszły** stosuje się w opisie metodyki oraz wyników badań własnych lub cudzych. **Czasu teraźniejszego** najlepiej używać w uogólnionych stwierdzeniach i interpretacjach (np. pisząc o istot-

⁴ Porady dotyczące tłumaczenia polskich nazw geograficznych można znaleźć w artykule A. Belczyka na stronie <http://serwistlumacza.com/content/view/27/32/> (przyp. tłum.)

ności statystycznej, wnioskach) lub pisząc o zawartości swojego artykułu, zwłaszcza tabel i rycin (Day & Gastel 2006).

- **Nie należy pisać o samym sobie „the author(s)”**, gdyż to określenie jest niejasne. W zamian lepiej pisać „we” lub „I” (jeśli to konieczne) albo używać sformułowań typu „in this study”, „our results” lub „in our opinion” (np. Hartley 2010, Norris 2011). Warto zwrócić uwagę, że „this study” pisze się tylko wtedy, gdy ma się na myśli swoje nowe wyniki. Jeśli mamy na myśli publikację wspomnianą w poprzednim zdaniu, piszemy „that study”. Jeśli mamy na myśli autorów cytowanej przed chwilą publikacji, piszemy „those authors”.
- Należy pamiętać, że w tekstach naukowych słowo „**which**” powinno być stosowane w określeniach niedefiniujących, podczas gdy słowo „**that**” w określeniach definiujących (oznaczających „tylko te, które”).
- Używając **słów wieloznacznych** należy upewnić się, czy ich znaczenie jest oczywiste w danym kontekście. Trzeba też sprawdzić, czy **liczba (mnoga lub pojedyncza) każdego czasownika jest zgodna z liczbą rzeczownika**, z którym jest on związany oraz czy **jasne jest, do czego odnoszą się poszczególne zaimki** (jest to szczególnie ważne w tekstach przetłumaczonych). Należy zwrócić uwagę, że niektóre rzeczowniki w języku angielskim mają **nieregularną liczbę mnogą**. (*Appendix: Plurals*)
- Warto przeczytać tekst głośno, aby sprawdzić interpunkcję. Wszystkie przerwy w intonacji niezbędne dla właściwego zrozumienia tekstu powinny być zaznaczone przecinkami lub innymi znakami interpunkcyjnymi (np. zwróćmy uwagę na różnicę pomiędzy „no more data are needed” (czyli „nie potrzeba więcej danych”) a sformułowaniem „no, more data are needed” (czyli „nie, potrzeba więcej danych”).
- Pisownia wyrazów powinna być ujednolicona. Należy konsekwentnie stosować albo brytyjskie, albo amerykańskie zasady pisowni oraz zapisu daty (np. „21 Sep 2009” w brytyjskim angielskim, zaś „Sep 21, 2009” w amerykańskim angielskim). (*Appendix: Spelling*) Dobrze jest sprawdzić, czy wybrane czasopismo stosuje amerykańską, czy brytyjską pisownię, a następnie użyć odpowiedniej opcji sprawdzania pisowni w swoim edytorze tekstów.
- Warto poprosić wnikliwego kolegę lub koleżankę, by przeczytali cały tekst i sprawdzili, czy jakieś fragmenty są jeszcze niejasne.

Tłumaczenie:

Sylwia Ufnalska

(sylvia.ufnalska@gmail.com)

Do opracowania tych wskazówek przyczynili się (w kolejności chronologicznej): Sylwia Ufnalska, Paola De Castro, Liz Wager, Carol Norris, James Hartley, Françoise Salager-Meyer, Marcin Kozak, Ed Hull, Mary Ellen Kerans, Angela Turner, Will Hughes, Peter Hovenkamp, Thomas Babor, Eric Lichtfouse, Richard Hurley, Mercè Piqueras, Maria Persson, Elisabetta Poltronieri, Suzanne Lapstun, Mare-Anne Laane, David Vaux, Arjan

Polderman, Ana Marusic, Elisabeth Heseltine, Joy Burrough-Boenisch, Eva Baranyiová

Bibliografia oraz inne polecane źródła

- Baranyiová E. 1998. Misleading words or nobody is perfect. *European Science Editing* 24(2): 46. Available from http://www.ease.org.uk/pdfguidelines/European_Science_Ending_1998.pdf
- Beverly P. 2011. Word macros for writers and editors. Available from <http://www.archivepub.co.uk/TheBook>
- Bless A, Hull E. 2008. Reader-friendly biomedical articles: how to write them! 3rd ed. Alphen a/d Rijn: Van Zuiden Communication.
- Burrough-Boenisch J. 2003. Editing texts by non-native speakers of English. In: European Association of Science Editors. Science editors' handbook. Maisonneuve H, Enckell PH, Polderman A, Thapa R, Johnson-Vekony M, editors. Available from: <http://www.ease.org.uk/handbook/index.shtml>
- Chipperfield L, Citrome L, Clark J, David FS, Enck R, Evangelista M, i wsp. 2010. Authors' Submission Toolkit: a practical guide to getting your research published. *Curr Med Res Opin* 26(8): 1967-1982. Available from <http://www.cmrojournal.com/ipi/ih/MPIP-author-toolkit.jsp>
- [COPE flowcharts] Committee of Publication Ethics flowcharts. Available from: <http://www.publicationethics.org/resources/flowcharts>
- [CSE] Council of Science Editors, Style Manual Committee. 2006. Scientific style and format: the CSE manual for authors, editors, and publishers. 7th ed. Reston, VA: Council of Science Editors.
- Day RA, Gastel B. 2006. How to write and publish a scientific paper. 6th ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- do Carmo GMI, Yen C, Cortes J, Siqueira AA, de Oliveira WK, Cortez-Escalante JJ, i wsp. 2011. Decline in diarrhea mortality and admissions after routine childhood rotavirus immunization in Brazil: a time-series analysis. *PLoS Med* 8(4): e1001024. Available from <http://www.plosmedicine.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pmed.1001024>
- [EASE] European Association of Science Editors. 2003-2007. Science editors' handbook. Maisonneuve H, Enckell PH, Polderman A, Thapa R, Johnson-Vekony M, editors. Available from: <http://www.ease.org.uk/handbook/index.shtml>
- [EMAME] Eastern Mediterranean Association of Medical Editors. 2006. Manual for editors of health science journals. Available in Arabic, English, and French from <http://www.emro.who.int/emame/index.htm>
- EQUATOR Network. Available from: <http://www.equator-network.org/home/>
- Geercken S. 2006. Challenges of (medical) writing for the multilingual audience. *Write Stuff* 15(2):45-46. Available from: http://www.emwa.org/JournalPDFs/J_V15_I2.pdf
- Goodman NW, Edwards MB. 2006. Medical writing: a prescription for clarity, 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goosner M, Caplan A, Moreno J, Kramer BS, Babor TF, Husser WC. 2009. A common standard for conflict of interest disclosure in addiction journals. *Addiction* 104:1779-1784. Available from: <http://www3.interscience.wiley.com/journal/122637800/abstract>
- Gopen GD, Swan JA. 1990. The science of scientific writing: if the reader is to grasp what the writer means, the writer must understand what the reader needs. *American Scientist* 78(6):550-558. Available from: <http://www-stat.wharton.upenn.edu/~bujas/sci.html>
- Graf C, Battisti WP, Bridges D, Bruce-Winkle V, Conaty JM, Ellison JM, i wsp., for the International Society for Medical Publication Professionals. 2009. Good publication practice for communicating company sponsored medical research: the GPP2 guidelines. *BMJ* 339:b4330. Available from: http://www.bmj.com/cgi/content/full/339/nov27_1/b4330
- Gustavii B. 2008. How to write and illustrate a scientific paper. 2nd ed. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Hartley J. 2008. Academic writing and publishing: a practical handbook. Abingdon: Routledge.
- Hartley J. 2010. Citing oneself. *European Science Editing* 36(2):35-37. Available from http://www.ease.org.uk/pdfese/ESE_may10.pdf
- [ICMJE] International Committee of Medical Journal Editors. 2010. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals: writing and editing for biomedical publication. Available from http://www.icmje.org/urm_main.html

- Kerans ME, de Jager M. 2010. Handling plagiarism at the editor's desk. *European Science Editing* 36(3): 62-66. Available from http://www.ease.org.uk/pdfese/ESE_aug10.pdf
- Kozak M. 2009. Text-table: an underused and undervalued tool for communicating information. *European Science Editing* 35(4): 103. Available from: <http://www.ease.org.uk/pdfesearticlesnov09/essays%20101-105.pdf>
- Lang T. 2004. Twenty statistical errors even YOU can find in biomedical research articles. *Croatian Medical Journal* 45(4):361-370. Available from <http://www.cmj.hr/2004/45/4/15311405.htm>
- [MeSH Browser] Medical Subject Headings Browser. Available from: <http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>
- NECOBELAC. Topic map scheme for scientific publication. Available from http://www.necobelac.eu/documents/TopicMapScheme_Scientific_Publication.pdf
- Norris CB. 2009. Academic writing in English. Helsinki: University of Helsinki. Available from <http://www.helsinki.fi/kksc/language.services/AcadWrit.pdf>
- Norris C. 2011. The passive voice revisited. *Science Editing* 37(1):6-7. Available from http://www.ease.org.uk/pdfese/ESE_feb11.pdf
- O'Connor M. 1991. Writing successfully in science. London: Chapman & Hall.
- [ORI] Office of Research Integrity. 2009. Avoiding plagiarism, self-plagiarism, and other questionable writing practices: a guide to ethical writing. Available from <http://ori.hhs.gov/education/products/plagiarism/0.shtml>
- Retraction Watch. Available from <http://retractionwatch.wordpress.com/>
- [RIN] Research Information Network. 2008. Acknowledgement of funders in journal articles. Available from: <http://www.rin.ac.uk/our-work/research-funding-policy-and-guidance/acknowledgement-funders-journal-articles>
- Scientific Red Cards. Available from <http://www.scientificredcards.org/>
- Seifert KA, Crous PW, Frisvad JC. 2008. Correcting the impact factors of taxonomic journals by Appropriate Citation of Taxonomy (ACT). *Persoonia* 20:105. Available from: <http://www.persoonia.org/Issue/20/08.pdf>
- Strunk WJr, White EB. 2000. The elements of style. 4th ed. New York: Macmillan.
- Tufte ER. 2001. The visual display of quantitative information, 2nd ed. Cheshire, CT: Graphics Press.
- Ufnalska S. 2008. Abstracts of research articles: readers' expectations and guidelines for authors. *European Science Editing* 34(3):63-65. Available from: <http://www.ease.org.uk/pdfesearticles/Articlesaug08p63-9.pdf>
- [WMA] World Medical Association. 2008. Declaration of Helsinki – ethical principles for medical research involving human subjects. Available in English, Spanish, and French from <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/>